

Lektionsplanering

Årskurs: Gymnasiet

Kurs: Svenska 1

Tema: Doktor Glas – Moraliska dilemman och existentiella frågor

Koppling till styrdokument

Centralt innehåll

- Litteraturens funktion i samhället, litteraturhistoria och olika litterära genrer.
- Analys av skönlitterära texter och deras teman, karaktärer och berättarteknik.
- Reflektioner kring litteraturens och konstens roll i att belysa etiska och existentiella frågor.

Betygskriterium (E)

- Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande.
- Eleven kan göra enkla reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation.
- Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande och begripliga samt till viss del anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituation.

[Gy 11, Svenska 1]

Lärrarledda instruktioner

1. Introduktion till Doktor Glas (10 min)

- Presentera boken "Doktor Glas" och författaren Hjalmar Söderberg.
- Diskutera bokens huvudtema, moraliska dilemman och existentiella frågor.
- Introducera berättartekniken: dagboksperspektiv och inre monolog.
- Ge bakgrundsinformation om Stockholm i slutet av 1800-talet och samhällsstruktur.

2. Diskutera doktor Glas karaktär (15 min)

- Analysera hur doktor Glas gestaltas genom dagboksanteckningarna.
- Diskutera Glas' inre konflikt och hans uppfattning om rätt och fel.
- Reflektera över hans syn på makt och kontroll.
- Jämför doktor Glas med andra klassiska litterära karaktärer i liknande moraliska dilemman.

3. Etiska dilemman i Doktor Glas (10 min)

- Diskutera de etiska frågorna som väcks i boken, t.ex. liv och död, rättvisa och moral.
- Diskutera om doktor Glas handlingar kan rättfärdigas eller inte.
- Gör kopplingar mellan bokens tematik och aktuella samhällsfrågor.
- Eleverna får reflektera individuellt och diskutera i grupper.

4. Avslutande reflektion (10 min)

- Ge eleverna tid att skriva korta reflektioner om hur de själva skulle agera i en liknande situation.
- Diskutera i helklass de olika perspektiven på moraliska dilemman.
- Sammanfatta lektionen och koppla till litteraturens funktion i att belysa mänskliga frågeställningar.

Ämnesinnehåll

Här listas viktig kunskap och ämnesinnehåll som eleverna behöver känna till eller lära sig i undervisningen. Försök se till att allt nedan tas upp på lektionen eller följs upp på andra sätt.

- **Doktor Glas som berättarteknik:** Boken är skriven i dagboksform, vilket ger en inblick i doktor Glas' tankar och känslor. Detta förstärker temat om inre konflikter och existentiella frågor.
- **Moraliska dilemman:** Doktor Glas står inför ett val mellan att rädda en kvinna från ett sexuellt förtryck eller att respektera den moraliska koden som samhället föreskriver. Dilemmat belyser frågor om liv och död.
- **Stockholm som miljö:** Berättelsen utspelar sig i slutet av 1800-talet i Stockholm. Staden blir en viktig del av bokens tema, både genom sin fysiska miljö och genom sin sociala struktur, vilket påverkar karaktärernas handlingar.
- **Existentialism och individens ansvar:** Glas' handlingar kan ses genom en existentialistisk lins, där han tar ansvar för sitt eget öde trots de etiska frågor det väcker.
- **Reflektion över makt:** Doktor Glas får makt över liv och död genom sin läkarroll. Hans beslut om att ta liv för att befria Helga speglar ett samhälle där individer kan utnyttja makt på både goda och onda sätt.

Ordkollen

Ord	Förklaring	Etymologi
Existentialism	En filosofisk rörelse som betonar individens frihet och ansvar.	Från latin "existere" som betyder "att existera".

Ord	Förklaring	Etymologi
Moraliskt dilemma	En situation där en person måste välja mellan två eller flera svåra alternativ, där inget alternativ är helt rätt eller fel.	Moraliskt från latin "moralitas", betydelse "sedlighet".
Förtvivlan	En känsla av hopplöshet och förlorat hopp.	Från latin "desperatio", som betyder "hopplöshet".

Diskussionsfrågor

- A. Vad betyder det att vara moralisk i en situation där alla val har negativa konsekvenser? Hur påverkar detta doktor Glas' beslut?
- B. I vilken mån kan en individs liv vara mer värdefullt än ett annat? Diskutera Glas' syn på rättvisa och om han är rättfärdigad i sina handlingar.
- C. Om du var doktor Glas, skulle du ha valt att ingripa? Varför eller varför inte? Vad skulle detta säga om din syn på moral?

Aktivitet

Eleverna får i grupp diskutera och skriva ner ett alternativt slut på boken, där doktor Glas gör ett annat val än att döda pastor Gregorius. Eleverna ska fundera på hur detta skulle förändra bokens tematik och karaktärernas utveckling. Gruppdiskussionen avslutas med en presentation av varje gruppens alternativ och en gemensam reflektion om de moraliska konsekvenserna.

Exit-ticket

Fråga	Svar
1. Vad handlar Doktor Glas om?	En läkare som står inför ett moraliskt dilemma.
2. Vad innebär ett moraliskt dilemma?	Ett val mellan två svåra alternativ, båda med negativa konsekvenser.
3. Vad är existentiell filosofi?	En filosofi som betonar individens frihet och ansvar.
4. Hur påverkas Glas' handlingar av hans världsbild?	Hans existentiella syn gör att han tar ansvar för sitt eget öde.
5. Vad tycker du om doktor Glas' beslut?	Elevernas individuella reflektioner.
6. Vad betyder moral i sammanhanget?	Handlingar som bedöms som rätt eller fel enligt samhällets normer.
7. Hur kan makt påverka ens beslut?	Makten över liv och död kan påverka beslut drastiskt.

Fråga

8. Hur reflekterar Doktor Glas över sitt val?

Svar

Han funderar på de moraliska och existentiella konsekvenserna av sitt beslut.

Hemuppgift

Eleverna ska skriva en argumenterande text där de tar ställning till om doktor Glas agerade rätt eller fel. De ska använda exempel från boken för att stödja sitt resonemang och reflektera över om deras åsikt skulle förändras beroende på de sociala och existentiella omständigheterna. Texten ska vara på 500 ord.

Citat

"Det finns en gräns för allting, även för moralen."

- Hjalmar Söderberg, *Doktor Glas*, 1905

Detta citat belyser bokens centrala tema om de etiska gränserna för människans handlingar. Glas själv tvingas överskrida dessa gränser när han måste välja mellan två svåra alternativ - att låta en kvinna lida eller att döda hennes förtryckare.

Tags: [Lektion](#)